

motyw ojca

OJCIEC – jest to postać w literaturze niejednoznaczna, ponieważ obok portretów opiekuna pojawiają się obrazy kata rodziny lub też dziwaka.

opiekun

Najwcześniejsze obrazy ojca – opiekuna pochodzą z Biblii. Najważniejsza jest oczywiście postać Boga – ojca wszystkich ludzi. W Starym Testamencie jest to ojciec okrutny, lecz w Nowym Testamencie staje się Panem miłości. Noe opiekuje się swoją rodziną, by uchronić ją przed potopem, natomiast Abraham potrafi poświęcić swojego syna, by dowieść miłości do Boga.

W epoce renesansu niezwykły portret ojca wyłania się z trenów Jana Kochanowskiego. Cykl tych wierszy został napisany po śmierci córki poety – Urszulki. Podmiot liryczny wspomina ukochaną córeczkę, przypomina sobie, ile życia wносиła do domu, jak śliczna i niewinna była. Jednak ojciec nie potrafi poradzić sobie z tak wielką stratą. Filozofia stoicka, którą wyznawał, nie daje odpowiedzi na pytanie: jak żyć po śmierci córki. Zagubiony pyta, czy Urszulka jest teraz gdziekolwiek, wątpiąc w ten sposób w Boga, w chrześcijańskie niebo. Spokój przynosi dopiero pojawiająca się we śnie matka poety.

Mickiewicz odwraca tę sytuację tęsknoty za najbliższym członkiem rodziny – w jego balladzie Powrót taty to dzieci wypatrują ojca, który długo nie wraca do domu. Boją się o jego życie, dlatego tak bardzo cieszą się, gdy powraca.

Nie można też zapomnieć o powieści Honoriusza Balzaca Ojciec Goriot. Tytułowy bohater ma dwie córki, które wykorzystują go, dbają tylko o jego pieniądze. On, zaślepiony miłością, daje sobą manipulować. Mieszka skromnie, pozwala na poniżanie siebie, nie dba o swoje dobre imię, by tylko córki osiągnęły swoje cele.

Eliza Orzeszkowa w *Nad Niemnem* przedstawia portret ojca gospodarza dbającego o majątek i rodzinę, walczącego o dawne wartości i tradycje. Benedykt Korczyński stara się przywrócić świetność swemu domowi i właśnie w tym wyraża się jego patriotyzm. (zobacz też hasło DOM)

Tomasz Łęcki z *Lalki* Bolesława Prusa to ojciec dobry, lecz milczący. Dbał o Izabelę, dawał jej wszystko, czego tylko chciała, nie potrafił jednak wychować jej na dobrą współczującą damę. Cicho pozwalał na fanaberie córki – by odrzuciła najlepszych kandydatów na mężów, by wydawała ogromne sumy pieniędzy na stroje i inne zachcianki. Jednak ona bez niego nie potrafiła sobie poradzić – po śmierci ojca wstąpiła do zakonu.

Kontrowersyjną postacią wydaje się Jacek Soplica (Pan Tadeusz Adama Mickiewicza). On jako młody człowiek był bardzo porywczy i silnie przeżył odmowę jego starań o rękę Ewy. Targany sprzecznymi uczuciami postanowił się zemścić i zastrzelić Stolnika Horeszkę, ojca ukochanej. By odkupić błędy młodości, oddał swego syna Tadeusza pod opiekę bratu, a sam wyruszył bronić ojczyzny. Po latach powrócił do Soplicowa jako ksiądz Robak. Nie pozwolił przez to, by syn wstydził się za uczynki ojca, wiedział, że pod opieką brata Tadeusz wyrośnie na inteligentnego, odważnego, ceniącego wartości patriotyczne mężczyznę.

Podobnie wobec swoich dzieci zachowywał się Dułski (*Moralność pani Dulskiej* Gabrieli Zapolskiej), który w całym dramacie wypowiada tylko jedno zdanie. Pozwalał on swojej żonie rządzić w domu, z czego wynikły same problemy.

O dobrej przyszłości dla swego syna marzył ojciec Cezarego Baryki (*Przedwiośnie* Stefana Żeromskiego). On z żalem szedł walczyć, nie chciał opuszczać rodziny, a potem kiedy wraz z synem jechali do Polski, opisywał ojczyznę jako krainę arkadyjską ze szklanymi domami, powszechnym dobrobytem, pełną szczęśliwych obywateli. Ojciec miał szczerą nadzieję, że w Polsce Cezaremu będzie żyło się lepiej.

okrutny lub zaniedbujący dzieci

Wizerunek okrutnego ojca przedstawiają jako pierwsze mity greckie. Kronos pożerał swoje dzieci, bo żadne z nich nie odebrało mu władzy. Literatura epok późniejszych nieczęsto przywoływała obraz złego ojca, był to temat tabu lub po prostu nie cieszył się popularnością.

Skąpiec Moliera to prosta komedia, w której wyeksponowana została jedna główna cecha przedstawianych postaci. Tak Harpagon to ojciec, który liczy każdy grosz, nie chce oddać żadnej części majątku swoim dzieciom. Według niego troska o dzieci to przede wszystkim zadbanie o to, by miały bogatych partnerów, dlatego skrupulatnie planuje małżeństwo córki z bogaczem.

Znacząca jest postać Macieja Boryny z Chłopów Władysława Reymonta. Gospodarz, jeden z najważniejszych we wsi Lipce, kiedy ożenił się z najpiękniejszą kobietą – Jagną, stracił dla niej głowę, kupował jej kosztowne drobiazgi, zgadzał się na wszystko. To jej zapisał majątek, nie dbał o dobro swoich dzieci. Rządził w domu twardą ręką, a jego kłótnia z synem Antkiem zakończyła się wyrzuceniem go z domu. Takie jednak podejście do potomstwa sprawiało, że Boryna miał poważanie wśród innych chłopów. Antek też nie był dobrym ojcem, ponieważ zapominał o żonie i dzieciach, wolał romans z Jagną.

Współcześni pisarze coraz częściej poruszają tematy do tej pory zakazane. W powieści Gnój Wojciech Kuczok przedstawił smutny obraz rodziny terroryzowanej przez ojca pijaka. Dla Starego K. bicie jest najlepszą metodą wychowawczą, a strach w oczach dziecka sprawiała mu przyjemność, bo oznacza wyższość rodzica nad synem. Dlatego też Stary K. Lubił wymyślać nowe metody katowania syna. Uwaga! Wojciech Kuczok jest też autorem scenariusza do filmu Pręgi, opartego na tej powieści.

dziwak

Oprócz portretów ojców złych i dobrych literatura XX-ego wieku lubująca się w grotesce ukazuje także ojców dziwaków, którzy nie potrafią spełnić swojej funkcji społecznej.

Ojciec przedstawiony przez Brunona Schulza w dwóch cyklach opowiadań: Sklepy cynamonowe i Sanatorium pod Klepsydrą istnieje na granicy dwóch światów – realnego i nadnaturalnego. Narrator opisuje cały proces choroby ojca. Najpierw zachowywał się on dziwnie, czasami pracował, czasami istniał poza światem: „wówczas pogrążał się pozornie jeszcze bardziej w pracę, liczył i sumował, bojąc się zdradzić ten gniew, który w nim wzbierał, i walcząc z pokusą, żeby z nagłym krzykiem nie rzucić się na oślep za siebie i nie pochwycić pełnych garści tych kędzierzawych arabesek, tych pęków oczu i uszu, które noc wyroiła ze siebie i które rosły i zwielokrotniały się, wyznaczając coraz nowe pędy i odnogi z macierzystego pępka ciemności”. Potem ojciec powoli zanikał, kłócił się z samym sobą, a więc jego osobowość ulegała rozpadowi. Wreszcie rozpoczęła się jego metamorfoza: zaczął maleć, przesiadywał na szafie, aż zmienił się w ptaka, „oddalił się od wszystkiego co ludzkie”. Następnie przemienił się w karakona: „Widywaliśmy go coraz rzadziej, całymi dniami znikał gdzieś na swych karakonich drogach – przestaliśmy go odróżniać, zlał się w zupełności z tym czarnym niesamowitym plemieniem.”

Zupełnie inny jest ojciec Artura – Stomil. Bohater dramatu Tango Sławomira Mrożka to artysta awangardowy, rozbijający stare formy, walczący z konwencją i tradycją i to nie tylko w teatrze. Zasady te stosował także w życiu rodzinnym – dlatego to Artur chce przywrócenia porządku. Role są tu odwrócone: buntownikiem jest ojciec a tradycjonalistą syn. Stomil jest przekonany, że skoro jego pokolenie wywalczyło wolność, to teraz należy z niej korzystać. Jako artysta ponosi jednak całkowitą klęskę podczas przedstawienia swojego eksperymentu teatralnego – historii o Adamie i Ewie w nowej wersji. Nikt

nie zrozumiał jego pomysłu, mimo że ojciec tłumaczył wyczerpująco, jaki efekt chciał osiągnąć.

Tezy/hipotezy maturalne:

warto pokazać niejednoznaczność postaci ojca w literaturze i zastanowić się, czy Goriot był dobrym ojcem, skoro pozwalał się wykorzystywać córkom, łęcki spełniał każdą zachciankę Izabeli, a Soplica opuścił syna na tak długi czas. Być może ich charakterystyki są bardziej skomplikowane niż mogłoby się wydawać.

Pomoce:

film Pręgi, reż. Magdalena Piekorz,
film Kiedy mężczyzna kocha kobietę, reż. Luis Mandoki,
film Tato, reż. Maciej Ślesicki.

Jeśli szukacie pomocy w napisaniu własnej pracy - potrzebujecie korepetycji, konsultacji to polecamy stronę [pisanie prac](#) - fachowa pomoc w pisaniu prac - oczywiście tylko w granicach prawa.